

Sygn. akt II Ca 201/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tomasz Szaj (spr.)
Sędziowie:	SO Sławomir Krajewski SR del. Tomasz Cegłowski
Protokolant:	sekr. sądowy Ziemowit Augustyniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 maja 2015 roku w S.

sprawy z powództwa **A. B., A. J., T. O.**

i M. S. (1)

przeciwko **A. D. (1) i P. S.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – P.

i Zachód w S. z dnia 17 września 2012 roku, sygn. akt I C 1502/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powodów A. B., A. J., T. O. i M. S. (1) na rzecz pozwanych A. D. (1) i P. S. kwotę 5 335,80 zł (pięć tysięcy trzysta trzydzieści pięć złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego oraz kasacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 201/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 września 2012 roku, sygn. akt I C 1502/11, Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 8 lipca 2011 roku i oddalił powództwo.

Powyższy wyrok wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

A. D. (1) zawierając z Agencją Usług (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. umowę w przedmiocie świadczenia na rzecz Agencji usługi polegających na przewozie towaru Agencji do podmiotów trzecich, podpisała weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową.

W Agencji Usług (...) obowiązywała zasada, iż osoby podejmujące współpracę z tą firmą miały obowiązek podpisać weksel in blanco oraz podpisać deklarację wekslową, w szczególności dotyczyło na osób zatrudnionych na stanowisku kierowcy, którym powierzono towar Agencji celem jego przewozu do klientów Agencji. Taką deklarację podpisał m.in. G. S., a w jego przypadku podstawą do wypełnienia weksla było spowodowanie przez niego niedoboru.

Po zakończeniu współpracy Agencji Usług (...) z osobami, które wystawiły na rzecz spółki weksle In blanco wystawcy weksli byli wzywani przez Agencję do zapłaty kwot, co do których spółka nie potrafiła udokumentować podstaw do ich wypełnienia.

Współpraca pomiędzy pozwaną a Agencją wyglądała w ten sposób, że pracownicy Agencji wystawiali karty pracy ze wskazaniem kierowcy oraz powierzonego mu towaru z jego specyfikacją. Jeżeli była wystawiona faktura gotówkowa, kierowca zatrudniany przez pozwaną otrzymywał upoważnienie do odbioru pieniędzy na rzecz Agencji. Kierowca otrzymywał w chwili wyjazdu pojazdu kartę pracy, faktury i upoważnienie do pobrania gotówki. Następnie z magazynu Agencji pobierał towar pokwitowując jego odbiór, zaś magazynier spółki pokwitowywał wydanie towaru kierowcy. Kierowca po rozwiezieniu towaru wracał na magazyn Agencji, gdzie zobowiązany był oddać magazynierowi za pokwitowaniem opakowania, przy czym magazynier wypisywał dokument przyjęcia w trzech egzemplarzach, z których jeden egzemplarz zostawał na magazynie, jeden trafiał do fakturzystki Agencji wraz z kartą pracy kierowcy, a jedno zostawał u kierowcy. Kierowcy byli rozliczani codziennie z pobranego towaru i dopiero po rozliczeniu się z danej karty pracy mógł otrzymać kolejną kartę pracy i kolejny towar do rozwiezienia. Co miesiąc pozwana porównywała z księgową Prokurenta dokumenty rozliczeniowe i wyjaśniały ewentualne niezgodności w tym zakresie. W przypadku gdy okazywało się, iż istnienia rozbieżności w dokumentach po stronie A. D. (1), Agencja Usług (...) niezwłocznie obciążała pozwaną kwotą z tego tytułu.

A. D. (1) zakończyła współpracę z Agencją Usług (...) w dniu 7 maja 2008 roku.

Pismem z dnia 21.05.2008 roku pozwana A. D. (1) wezwała Agencję Usług (...) do nadesłania kserokopii złożonego przez nią weksla i deklaracji wekslowej w sierpniu 2006 roku tytułem zawartej umowy najmu pojazdów.

Pozwana nie wyrządziła Agencji Usług (...) szkody, w związku z czym nie zaistniały podstawy upoważniające Agencję Usług (...) do wypełnienia weksla.

Powodowie M. S. (2), A. J., T. O. i A. B. prowadzą Kancelarię Radców Prawnych i (...) Spółkę Cywilną w S..

Powodowie M. S. (2), A. J., T. O. i A. B. nabyli poprzez indos w dniu 25.02.2011 roku weksel własny wystawiony przez A. D. (1) w dniu 11.09.2006 roku na zlecenie Agencji Usług (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Indos została podpisany przez W. N. działającego w imieniu Agencji Usług (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

W chwili jego nabycia weksel był wypełniony i opiewał na sumę 59.836,12 zł, płatną do dnia 28.02.2011 roku.

Na odwrocie weksla znajduje się poręczenie wekslowe udzielone przez P. S..

W dniu 21.02.2011 roku Agencja Usług (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wezwała A. D. (1) i P. S. do wykupu weksla. W piśmie wskazano, że wykupu weksla można dokonać gotówką w siedzibie spółki lub przelewem na rachunek spółki podany w piśmie. Pisma zostały wysłane do pozwanych listami poleconymi.

W dniu 24.02.2011 roku radca prawny L. W. sporządziła opinię prawną w zakresie prawidłowości wypełnienia weksla In blanco przez Agencję Usług (...) wystawionego przez A. D. (1). W opinii stwierdzono, iż weksel został wypełniony prawidłowo, bowiem po zakończeniu współpracy stron w maju 2008 roku i dokonaniu rozliczenia w tym potrącenie wzajemnych wierzytelności pismem z dnia 30.03.2009 roku spółka wskazała, iż z tytułu nierozliczonych należności za towary, opakowania i pobrane wpłaty gotówkowe przez A. D. (2) powstała wierzytelność w kwocie 48.927,55 zł w wyznaczonym terminie do dnia 05.06.2009 roku.

A. D. (1) po otrzymaniu wezwania do wykupu weksła zakwestionowała istnienie podstaw do wypełnienia weksła przez Agencję Usług (...), wzywając jednocześnie do zwrotu blankietu wekslowego.

Powodowie M. S. (2), A. J., T. O. i A. B. w ramach Kancelarii przez okres około 8 lat współpracowali z Agencją Usług (...), świadcząc usługi prawne na rzecz tego podmiotu. Współpraca zakończyła się pod koniec 2010 r. z uwagi na fakt, że spółka nie regulowała swoich zobowiązań finansowych względem kancelarii, wskutek czego po stronie powodów powstała wierzytelność wobec Agencji w kwocie co najmniej 30.000 zł bez odsetek. Współpraca wyglądała tak, iż w sprawach wymagających sporządzenia opinii prawnej lub pism procesowych, prezes spółki składał wnioski o wydanie opinii i przedkładał dokumenty, które były analizowane w kancelarii, gdzie sporządzona pismo procesowe. Wśród spraw, które zostały zlecone powodom, były też sprawy dotyczące weksli, podpisanych przez pracowników Agencji. W takim wypadku, przed wypełnieniem weksła, spółka zwracała się z zapytaniem, czy na podstawie przedłożonych nam dokumentów może wypełnić dany weksel na konkretną kwotę. Wśród przekazywanych nam dokumentów były dokumenty księgowe bądź magazynowe, które miały potwierdzać fakt wyrządzenia szkody. Przygotowywanie tych dokumentów zazwyczaj w spółce trwało dość długo z uwagi na to, że wymagało to porównywania dokumentów znajdujących się w spółce z dokumentami znajdującymi się u kontrahentów spółki. Dopiero po wydaniu pozytywnej opinii weksel był wypełniany i kierowany na drogę sądową.

T. O. podczas współpracy z Agencją powziął wiedzę o wysuwaniu przez Agencję wobec A. D. (1) wierzytelności. Powodowie przy nabyciu weksła nie zapoznali się z deklaracją wekslową wystawioną przez A. D. (1).

Przed zakupieniem weksła T. O. próbował ustalić przyczyny zalegania spółki względem kancelarii z tytułu płatności za świadczone usługi prawne i wówczas został poinformowany przez W. N., pełniącego funkcję prezesa zarządu Agencji, że spółka popadła w zadłużenie i praktycznie nie posiada majątku, którym mogłaby zadysponować celem spłaty zadłużenia względem kancelarii powodów. W 2011 r. spółka nie miała pracowników poza prezesem zarządu.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za niezasadne.

Wskazał, że powodowie oparli swoje żądanie o weksel in blanco stanowiący zabezpieczenie roszczeń wynikających z umowy łączącej pozwaną A. D. (1) z Agencją Usług (...). Obowiązek zapłaty powodowie wywodzili z faktu, iż w konsekwencji indosu i przeniesienia praw z weksła uzyskali uprawnienie do dochodzenia zapłaty sumy, na którą został wypełniony.

W aktach sprawy brak jest deklaracji wekslowej podpisanej przez A. D. (1). Sąd miał jednak na uwadze, iż tak z zeznań świadków przesłuchanych w sprawie orz dołączonych deklaracji wekslowych podpisanych przez świadków, jak również z twierdzeń stron, w tym twierdzeń, na które powoływał się powód przedstawiając dowód w postaci opinii prawnej L. W. z dnia 24.02.2011 roku wynika, że poza sporem pozostawało, iż Agencja Usług (...) miała prawo wypełnić weksel w przypadku powstania po jej stronie roszczeń odszkodowawczych wywołanych działaniem pozwanej lub jej pracowników w ramach umowy łączącej A. D. (1) a Agencją Usług (...). Tak więc uznano, iż treść deklaracji wekslowej ostatecznie była niesporna.

Przedmiotem sporu było natomiast, czy Agencja Usług (...) wypełniła weksel in blanco zgodnie z tą deklaracją wekslową, bowiem pozwani wskazywali, iż po stronie Agencji nie powstała szkoda, która uprawniałaby posiadacza do wypełnienia weksła. Strona powodowa nawet nie usiłowała wykazać zaistnienia podstaw do wypełnienia weksła zgodnie z deklaracją wekslową, zasłaniając się przepisami Prawa Wekslowego, w szczególności treścią art. 10 tej ustawy.

Sąd Rejonowy uznał, iż wbrew argumentom powódki w niniejszej sprawie znajdzie zastosowanie art. 10 Prawa wekslowego. Cytowane uregulowanie stanowi, iż jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Powódka kwestionowała zastosowanie powyższego przepisu w niniejszym stanie faktycznym uznając,

iż ma on odniesienie jedynie do weksli in blanco, które w momencie indosowania pozostają niewypełnione. Sąd Rejonowy nie zaakceptował powyższej argumentacji przyjmując, iż bez znaczenia pozostaje fakt iż w momencie nabycia wierzytelności zabezpieczonej wekslem przez powodów, tj. 25.02.2011 roku, weksel został już uzupełniony przez remitenta – Agencją Usług (...). Dlatego też Sąd uznał, iż zarzuty pozwanych dotyczące nieprawidłowego wypełnienia weksla in blanco mogą stanowić przedmiot rozważań w niniejszej sprawie i wymagają rozpatrzenia. Tym samym Sąd przyjął zapatrywanie, iż sytuacja dłużnika wekslowego jest specyficzna i pozbawia go wpływu na sposób wypełnienia weksla in blanco po jego indosowaniu na dalsze podmioty przez remitenta. Wobec powyższego nieuzasadnionym ograniczeniem byłoby pozbawienie dłużników możliwości podnoszenia zarzutu niewłaściwego, niezgodnego z deklaracją wekslową wypełnienia weksla. Takie rozumienie art. 10 Prawa wekslowego pozbawiłoby zupełnie ochrony dłużników i właściwie pozbawiło ich prawa kwestionowania podstawy żądania. W tym zakresie Sąd Rejonowy w pełni podzielił stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w wyroku z dnia 23 października 2008 roku (wydanego w sprawie V CSK 71/08, Lex nr 71/08), jakoby bez znaczenia na gruncie analizowanego uregulowania pozostawał moment uzupełnienia weksla. Sąd Najwyższy wskazał, iż art. 10 Prawa wekslowego odnosi się do weksli in blanco, a podstawą zarzutu opartego o ten przepis może być jedynie wypełnienie takiego weksla – niezupełnego w chwili wystawienia – niezgodnie z porozumieniem. Przepis ten odwołuje się zatem do przesłanki w postaci rodzaju wystawionego weksla (in blanco) i pośrednio momentu jego wystawienia. Nie ma przy tym podstaw do przyjęcia, iż hipoteza art. 10 dotyczy wyłącznie weksli in blanco przeniesionych na nabywcę przed ich wypełnieniem.

Sąd Rejonowy uznał, iż takie rozumienie art. 10 Prawa wekslowego nie pozbawia zobowiązania wekslowego charakteru abstrakcyjnego i nie nakłada na wierzyciela wekslowego obowiązku wykazywania istnienia podstawy zobowiązania w stosunku cywilnoprawnym łączącym wystawcę weksla i remitenta. Dłużnik jednak ma możliwość odwołania się do stosunku podstawowego w celu złagodzenia swojej odpowiedzialności, jednak obowiązany jest do udowodnienia złej wiary lub rażącego niedbalstwa posiadacza weksla. Sąd Najwyższy przyjął, iż powoływanie się przez dłużnika na zarzuty związane z niewłaściwym uzupełnieniem weksla uprawniają go do powołania się na treść art. 10. Podkreślił przy tym, iż brak jest podstaw do przyjęcia jakoby w razie wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem dłużnik wekslowy mógł się powoływać jedynie na treść art. 17 Prawa wekslowego z uwagi na rodzaj weksla. W sytuacji weksla in blanco dłużnik może formułować bowiem swoje zarzuty zarówno w oparciu o art. 10, jak i 17 Prawa wekslowego i ich możliwość nie wynika z rodzaju weksla, którym dysponuje powódka.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Rejonowy uznał, iż w pierwszej kolejności należy rozważyć zasadność zarzutów strony pozwanej przez pryzmat brzmienia art. 10 Prawa wekslowego.

W pierwszej kolejności Sąd odniósł się do zarzutu pozwanych co do nieistnienia roszczenia odszkodowawczego Agencji Usług (...) względem pozwanej A. D. (1).

Sąd w pełni zaaprobował przedstawiane w powyższej mierze argumenty strony pozwanej. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika bowiem A. D. (1) na bieżąco kontrolowała dokumenty przedłożone jej przez pracowników z dokumentami, w posiadaniu których znajdowała się Agencja Usług (...). Taki sposób współpracy stron wynika z zeznań wszystkich świadków przesłuchanych w sprawie. Sąd na podstawie tych zeznań wspólnie z zeznaniami pozwanej i posiłkując się doświadczeniem życiowym ustalił, iż gdyby Agencja faktycznie posiadała wobec A. D. (1) wierzytelność, którą byłaby w stanie udokumentować, nie zwlekałaby z wypełnieniem weksla i dochodzeniem roszczenia od maja 2008 roku aż do lutego 2011 roku. Ocena taka jest tym bardziej uzasadniona, że Agencja popadła w tarapaty finansowe co najmniej od początku 2010 roku, skoro T. O. podał, że w momencie zakończenia współpracy z Agencją zalegała ona z płatnościami na kwotę 30.000 zł wraz z odsetkami należnymi za okres 2 lat, a dalej powód przyznał, że w 2011 roku Agencja praktycznie nie posiadała już majątku, z którego powodowie mogliby się zaspokoić. Wobec zakwestionowania przez pozwanych podstaw do wypełnienia weksla powodowie powinni byli podjąć inicjatywę dowodową i wykazać podstawy, które uprawniały Agencję do wypełnienia weksla, zgodnie z art. 6 k.c. Dalej wskazać należy, iż z opinii prawnej L. W. również nie można wywnioskować na podstawie jakich dokumentów źródłowych L. W. wskazała, iż weksel został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową. Z opinii prawnej L. W., której tak bezkrytycznie dali wiarę powodowie, nie wynika, aby L. W. w dacie wydania opinii dysponowała dokumentami źródłowymi stanowiącymi podstawę do wypełnienia weksla. Tymczasem treść opinii prawnej wskazuje,

iz L. W. oceniając prawidłowość wypełniania weksla oparła się wyłącznie o treść oświadczeń Agencji. W takiej sytuacji zachowanie powodów jako profesjonalistów posiadających wiedzę odnośnie reguł rządzących wekslami należało ocenić jako niedbałe.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd uznał, iż w momencie wypełnienia weksla zobowiązanie nie istniało. Zważając zatem na treść deklaracji wekslowej i wskazany w niej cel, dla którego pozwana ustanowiła zabezpieczenie, oczywistym jest fakt iż powodowie dochodzili zapłaty z weksla, który został wypełniony niezgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy dłużnikiem wekslowym a remitentem.

Poczynione powyżej ustalenia przesądzają jedynie o tym, iż pozwana jest uprawniona do podnoszenia zarzutu polegającego na uzupełnieniu weksla w sposób niezgodny z deklaracją wekslową i stosunkiem podstawowym łączącym dłużnika z remitentem, a także iż zarzut ten jest zasadny. Jego uwzględnienie zależy jednak przede wszystkim od stwierdzenia, że posiadacz weksla in blanco nabył go w złej wierze lub po jego nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Sąd Rejonowy uznał, że także pozwany P. S. posiada uprawnienie do podnoszenia okoliczności wynikających z art. 10 Prawa wekslowego. Powyższe potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2008 roku (sygn. II CSK 360/08, Lex nr 584726) wskazując, iż poręczyciel weksla in blanco może zgłaszać skutecznie zarzuty wskazujące na wypełnienie weksla niezgodnie z deklaracją wekslową. Powyższe potwierdził sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 30 czerwca 2006 roku (sygn. I ACa 246/06, Lex nr 217203) wskazując, iż poręczyciel, który odpowiada solidarnie z wystawcą weksla może w zasadzie podnosić wobec remitenta zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową, tak samo jak wystawca takiego weksla, o ile podpisał deklarację wekslową. Pozwani poręczyciele zaakceptowali natomiast treść tej deklaracji (k. 38), co uzasadnia ich solidarną odpowiedzialność z pozwaną spółką, a w konsekwencji również możliwość podnoszenia takich samych zarzutów w celu zwolnienia się od odpowiedzialności.

Sąd Rejonowy przypisał powodom istnienie złej wiary w momencie nabywania weksla in blanco. W wyroku z dnia 18 maja 2006 roku Sąd Apelacyjny w Poznaniu (sygn. akt I ACa 91/06, Lex nr 278471) wskazał, że zła wiara nabywcy, o której mowa w art. 10 Prawa wekslowego zachodzi, jeżeli wiedział on, że weksel in blanco został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem. Ze złą wiarą zostało zrównane rażące niedbalstwo. Zachodzi ono wówczas, gdy nabywca przy dołożeniu elementarnej staranności mógł się dowiedzieć, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem. Innymi słowy o rażącym niedbalstwie nabywcy weksla wypełnionego niezgodnie z porozumieniem można mówić wtedy, gdy nabywając weksel nie wie on o tym, że treść weksla nie odpowiada porozumieniu wekslowemu, a jego niewiedza spowodowana jest poważnym odstępstwem od modelu postępowania, jakie w danej sytuacji należało podjąć. To poważne odstępstwo od reguł postępowania może polegać na tym, że nabywca nie wykonuje w pełni prawidłowo powinności o zasadniczym charakterze, bądź na tym, że nabywca w znacznym stopniu narusza inny, mniej istotny obowiązek.

W analizowanym stanie faktycznym uznał, że powodowie nabyli weksle z rażącym niedbalstwem. Powodowie funkcjonują na rynku prawniczym i w ramach prowadzonej działalności zawodowej profesjonalnie zajmują się m.in. dochodzeniem należności z weksli. Poza tym pomiędzy powodami a remitentem istniało szereg powiązań o charakterze zawodowym w okresie, kiedy rzekoma wierzytelność wobec pozwanej A. D. (1) miała powstać. T. O. przyznał, iż kwestia rzekomej wierzytelności Agencji wobec pozwanej była mu znana już wcześniej, a zatem wobec zakończenia współpracy pomiędzy pozwaną a Agencją musiało to nastąpić prawdopodobnie w 2008 roku, gdyż jak wynika z zeznań pozwanej, wówczas podejmowała ona rozmowy z prezesem zarządu Agencji celem wyjaśnienia wysuwanych wobec niej roszczeń. Z zeznań świadków przesłuchanych w sprawie wynika, iż Agencja Usług (...) nie zwlekała z podejmowaniem działań prawnych w przypadku powstania danej wierzytelności, a zatem powodowie nabywając weksel powinni dochować należytej staranności i samodzielnie sprawdzić podstawy do wypełnienia weksla – tym bardziej, że z materiału dowodowego wynika również, iż Agencja w stosunku do wielu osób kierowała żądania zapłaty bliżej nieudokumentowanych wierzytelności, a zatem w ocenie Sądu powodowie jako podmiot obsługujący prawnie Agencję Usług (...) powinien był sprawdzić wiarygodność twierdzeń Agencji wobec pozwanej. T. O. przyznaje, iż jego kancelaria nie zapoznała się z dokumentacją źródłowymi stanowiącymi podstawę wierzytelności objętej weksle,

gdyż było to zadanie czasochłonne, jednak nabył weksel, o którym wiedział, że został on wystawiony jako weksel in blanco, opierając się wyłącznie na opinii prawnej L. W., pomimo iż dokument ten jest lakoniczny, a dodatkowo z jego treści wynika, że opinia z dnia 24.02.2011 roku została wobec zlecenia z dnia 22.02.2011 roku, co wskazuje, że nie poparto jej dokumentami źródłowymi. Powodowie jako profesjonalści znający skutki nabycia weksla In blanco działali rażąco niedbale, niewątpliwie jako prawnicy prowadzący również sprawy dotyczące weksli posiadając wiedzę co do trudności dowodowych wynikających z charakteru prawnego weksla i sytuacji procesowej pozwanej w przypadku wniesienia przez nich powództwa.

Powyższe okoliczności skłaniały do wniosku, iż powodowie posiadali wiedzę co do przyczyny wypełnienia weksla in blanco. Jest to tym bardziej widoczne, że weksel został indosowany na rzecz powodów niezwłocznie po jego wypełnieniu.

Powodowie nie zasięgnęli bezpośrednio od remitenta żadnych informacji na temat sposobu i przyczyn jego wypełnienia dopiero w 2011 roku, skoro wedle wiedzy T. O. roszczenie powstało już dużo wcześniej, a następnie spółka znalazła się w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Sąd zważył, iż stosunek zobowiązaniowy wynikający z weksla ma charakter abstrakcyjny i oderwany do stosunku podstawowego, który legł u podstaw jego powstania, jednak mimo wszystko wierzyciel obowiązany jest zachować elementarną ostrożność i pozyskać w normalnym toku czynności stosowne informacje, aby nie narażać się na zarzut złej wiary i rażącego niedbalstwa. Obowiązek taki tym bardziej ciążył na powodach, skoro wykonują oni zawód radcy prawnego bądź adwokatów, a w związku z tym posiadali pełną wiedzę o skutkach indosowania weksla i związanych z tym trudnościach dowodowych po stronie dłużnika w zakresie podważenia weksla. Reasumując powyższe Sąd uznał, iż powodowie dysponowała stosowną wiedzą, by samodzielnie zbadać prawidłowość wypełnienia weksla. Jednocześnie nie podzielono stanowiska powodów, że w zaistniałej sytuacji wystarczającym było, iż zapoznali się z opinią prawną wydaną przez L. W.. Weksel opiewał na pokaźną kwotę i zdaniem Sadu reguły staranności w nabyciu weksla poprzez indos wymagały od powodów jako osób zawodowo świadczących usługi prawne, w tym zajmujących się kwestia egzekucji praw z weksla, zapoznania się w ramach prowadzonej działalności zawodowej z dokumentacją stanowiącą podstawę do wypełnienia weksla celem samodzielnej oceny, czy weksel został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslowa. Tymczasem z zeznań T. O. wynika, iż przed nabyciem weksla na tak pokaźną kwotę nawet nie zapoznał się z deklaracją wekslową wystawioną przez pozwaną.

W konsekwencji zatem uwzględniając ustalone zawodowe stosunki remitenta oraz powodów, nawet gdyby przyjąć, iż została ona zakończona pod koniec 2010 roku, Sąd Rejonowy przyjął, że nabywając przedmiotowy weksel powodowie posiadała wiedzę o jego wypełnieniu niezgodnie z deklaracją, a co najmniej przy jego nabyciu dopuścili się rażącego niedbalstwa, co skutkuje uznaniem istnienia po ich stronie złej wiary.

Dalej Sąd podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 02.03.2005 roku, I ACa 1413/04, zgodnie z którym w razie wypełnienia weksla in blanco w zakresie sumy wekslowej przez wierzyciela osobistego (remitenta) wierzyciel ten nie może się zasłaniać wobec dłużnika abstrakcyjnością zobowiązania wekslowego, gdy dłużnik żąda rozliczenia dochodzonej kwoty, a wierzyciel ma wówczas obowiązek podać, z jakiego tytułu domaga się zapłaty, i przedstawić stosowne wyliczenie. Udowodnienie przez pozwanego w postępowaniu nakazowym opartym na wekslu gwarancyjnym in blanco nieistnienia zobowiązania ze stosunku podstawowego powoduje upadek roszczenia opartego na wekslu. Możliwe jest to jednak wtedy, gdy powód poda nie tylko sumę zadłużenia, ale również wyliczy i wskaże, co składa się na sumę. Bez tego pozwany nie jest w stanie wykazać niezgodności sumy wekslowej z zawartym porozumieniem.

W dalszej kolejności Sąd Rejonowy rozważył również czy w analizowanym stanie faktycznym zastosowanie znajdzie art. 17 Prawa wekslowego.

Zgodnie z cytowanym uregulowaniem osoby, przeciw którym dochodzi się praw z wekslu, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika. W przytoczonym już wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2008 roku Sąd ten uznał, iż dłużnik wekslowy może swoje zarzuty opierać zarówno o art. 10

jak i 17 Prawa wekslowego, jednakże art. 17 prawa wekslowego nie reguluje kwestii podnoszenia zarzutu uzupełnienia weksla niezupelnego niezgodnie z udzielonym upoważnieniem. Zwrócił na to uwagę również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 listopada 1999 r. (I CKN 215/98, OSNC 2000 r., Nr 7-8, poz. 128). Zarzut wypełnienia weksla In blanco niezgodnie z porozumieniem wekslowym podlega zatem rozważeniu jedynie na gruncie art. 10 prawa wekslowego. Natomiast w razie powoływania się przez dłużnika na inne okoliczności, w tym na nieistnienie zobowiązania będzie możliwe w oparciu o art. 17 Prawa wekslowego.

Wobec zaś faktu, iż pozwani powoływali się na niepowstanie wierzytelności, Sąd rozważył również zastosowanie art. 17 w niniejszym stanie faktycznym.

Sąd już na wstępie ustalił, iż po zakończeniu współpracy po stronie Agencji Usług (...) nie powstało roszczenie odszkodowawcze względem A. D. (1) z tytułu nieprawidłowego rozliczenia się pracowników pozwanej z pobranego towaru. Wobec wykazania przez pozwanych, iż weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, a powodowie nabywając go działali z rażącym niedbalstwem to na powodach ciążył ciężar wykazania spełnienia się przesłanek uprawniających Agencję Usług (...) do wypełnienia weksla na kwotę dochodzoną niniejszym pozwem, czego jednak strona powodowa nie wykazała wbrew regule z art. 6 k.c.

Konieczne jednak byłoby również wykazanie, iż nabywając weksel powodowie działali w sposób świadomie na szkodę dłużnika.

W wyroku z dnia 21 października 1998 roku (sygn. II SKN 10/98, opubl. w OSNC 1999 rok, Nr 5, poz. 93) Sąd Najwyższy wskazał, że nabywca weksla działa świadomie na szkodę dłużnika, gdy w chwili nabycia weksla wie o istnieniu po stronie dłużnika podstawy do zarzutu wobec poprzedniego posiadacza weksla i nabywając weksel chce pozbawić dłużnika, ze szkodą dla niego, możliwości podniesienia tego zarzutu. Jeżeli ma miejsce taka sytuacja, dłużnik może podnieść wspomniany zarzut względem nierzetelnego nabywcy. Ciężar dowodu świadomego działania nabywcy na szkodę dłużnika spoczywa na dłużniku.

Wskazać natomiast należy, iż pozwani formułowali zarzut świadomego działania powodów na szkodę dłużników, opierając się na argumentach dotyczących wzajemnych powiązań wierzyciela wekslowego z remitentem oraz znajomości przez powodów prawa. Skoro zatem Sąd uznał, iż powodowie przy nabyciu weksla nie dochowali wymaganej w danej sytuacji staranności i działali z rażącym niedbalstwem, nadto jako radcowie prawni i adwokaci posiadali wiedzę co do konsekwencji prawnych nabycie przez nich weksla poprzez indosowanie, działali na szkodę pozwanych, dążąc ich kosztem do zaspokojenia swoich wierzytelności względem Agencji.

Idąc zatem dalej Sąd uznał, iż zarzuty pozwanej oparte zarówno na treści art. 10 jak i 17 Prawa wekslowego zasługują na uwzględnienie w niniejszym stanie faktycznym.

Wskazać zatem należy, iż zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową, przy przyjęciu złej wiary powodów zniweczył całkowicie roszczenie pozwu.

Na marginesie zaznaczenia wymaga, że z uwagi na nie wykazanie przez powoda daty powstania roszczenia, trudno odnieść się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia. Zgodnie z treścią art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Skoro w myśl art. 120 § 1 zdanie 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się do dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, należało ustalić tę datę, co jednak nie zostało udowodnione w niniejszym postępowaniu.

Mając to na względzie, działając na podstawie powołanych przepisów Sąd Rejonowy uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w całości i oddalił powództwo.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżyli w całości apelacją powodowie (k – 145 i nast.), zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i zastosowanie całkowicie dowolnej ich oceny, a w konsekwencji błędne ustalenie stanu faktycznego, co miało wpływ na wynik postępowania.

Wnieśli o uchylenie w całości wyroku a następnie oddalenie zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 8 lipca 2011 roku, I Nc 982/11 lub przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji zakwestionowali ustalenia faktyczne, podnosząc, że nie zgadza się z ustaleniem, że Agencja Usług (...) Spółka z o.o. wzywała do zapłaty osoby, które wcześniej na jej rzecz wystawiły weksle in blanco, nie potrafiąc przy tym udokumentować zasadności dochodzonych kwot. Wskazali, że świadkowie P. G., A. K., R. W., G. S. czy D. W. nic takiego nie zeznali. Świadkowie P. G., A. K., R. W., D. W. i R. S. sami byli dłużnikami (...) sp. z o.o. i z tego względu byli żywotnie zainteresowani tym, aby sprawa zakończyła się pomyślnie dla pozwanych, gdyż w ten sposób niewątpliwie wzmocniliby swoją pozycję procesową w ich prywatnych sprawach. Świadkowie P. G., A. K., R. W. i D. W. byli i są nadal zawodowo powiązani z pozwaną A. D. (1) i zależało im osobiście na korzystnym dla pozwanej rozstrzygnięciu sporu. Na treść zeznań świadka R. W. i jego brata D. W. wpływ miał również fakt, że pozwana A. D. (1) pozostawała w związku z R. W. oraz ma z nim wspólne dziecko. Sąd pominął też, że pozwana zeznała, iż spółka okazała jej dokumenty dotyczące szkody. Z jej zeznań wynika, że dokładnie wiedziała z czego wynika roszczenie spółki i w czasie spotkania w siedzibie spółki zapoznała się z przedmiotowymi dokumentami.

W ocenie powodów Sąd bezzasadnie ustalił, że pozwana nie wyrządziła żadnej szkody w mieniu Agencji Usług (...) Sp. z o.o., nie biorąc przy tym pod uwagę zeznań powoda T. O., który zeznał, że na około rok przed nabyciem weksla zapoznawał się z dokumentami źródłowymi dotyczącymi szkody wyrządzonej przez A. D. (1) oraz wydał w tej sprawie opinię prawną, w tym przygotował projekt stosownej ugody. Zeznał, iż do wykrycia oszustw dokonywanych przez pracowników pozwanej doszło przypadkiem. Weryfikacja sfałszowanych kart wymagała kontaktów z kontrahentami celem ustalenia ile faktycznie opakowań w danym dniu wydali kierowcy pozwanej i właśnie ta okoliczność przesądziła o tym, że proces rozliczeń trwał tak długo. Ponadto Sąd pominął treść opinii mecenas L. W., z której wynikało, że zapoznała się z dokumentami dotyczącymi szkody wyrządzonej przez pozwaną i wyraźnie stwierdziła, że kwota wskazana w treści weksla została wpisana zasadnie.

Powodowie zaprzeczyli, aby przy nabyciu weksla można im zarzucić złą wiarę lub rażące niedbalstwo.

Pismem z dnia 23 października 2012 roku powodowie uzupełnili apelację, wnosząc o przeprowadzenie dowodów z przedłożonych dokumentów. Podnieśli, że otrzymali je dopiero na tym etapie postępowania.

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2013 roku, sygn. akt II Ca 1302/12, Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że w całości utrzymał w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie I Nc 982/12 oraz zasądził od pozwanych kwotę 4 792,- zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Wyrokiem z dnia 22 października 2014 roku, II CSK 657/13, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 14 czerwca 2013 roku i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy uznał za zasadne zarzuty naruszenia art. 10 i 17 prawa wekslowego i nie podzielił oceny Sądu Okręgowego, że powodowie nabywając weksel niezupełny w chwili wystawienia dołożyli należytej staranności. Wskazał także, że reguły odpowiedzialności wekslowej mają znaczenie dla możliwości obrony pozwanych jako dłużników wekslowych w kontekście podstaw do kwestionowania wysokości wierzytelności stwierdzonych wekslem. Przy rozpoznawaniu sporu na gruncie stosunku podstawowego na powodach spoczywałby ciężar wykazania zasadności roszczenia co do wysokości. Powodowie jako zawodowi pełnomocnicy mieli tego świadomość. Nabywając weksel przez indos, wiedzieli jednocześnie, że pozwana, która odmówiła wcześniej zawarcia ugody, kwestionuje zasadność roszczenia stwierdzonego wekslem. Zdawali sobie zatem sprawę, że dochodzenie roszczenia na podstawie weksla utrudni pozwany obronę na podstawie zarzutów, z których pozwani mogliby skorzystać na podstawie

stosunku podstawowego. Tego rodzaju działanie należy zakwalifikować jako świadome działanie na szkodę dłużnika w rozumieniu art. 17 prawa wekslowego.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznając powtórnie apelację powodów należało uznać ją za bezzasadną.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. W konsekwencji podkreślić należy, że dokonana przez Sąd Najwyższy wykładnia art. 10 oraz 17 prawa wekslowego wiąże Sąd orzekający w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 października 2014 roku, sygn. akt II CSK 657/13 dokonał wykładni art. 6 k.c. i wskazał, że „przy rozpoznawaniu sporu na gruncie stosunku podstawowego na powodach spoczywałby ciężar wykazania zasadności roszczenia co do wysokości”. Wskazał również, że powodowie jako zawodowi pełnomocnicy mieli tego świadomość.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe jeżeli weksel, niepełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Zgodnie z art. 17 ustawy osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksłu, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika. W konsekwencji wobec ustalenia, że powodowie nabywając weksel niepełny w chwili wystawienia nie dołożyli należytej staranności a także działali świadomie na szkodę dłużnika (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2014 roku) uznać należy, że pozwani mieli prawo odwołać się do stosunku podstawowego leżącego u podstaw wypełnienia weksla. Tym samym spór w niniejszej sprawie należało rozpoznać na gruncie stosunku podstawowego. Odnosząc się do wykładni art. 6 k.c. dokonanej w wyroku kasacyjnym przez Sąd Najwyższym wskazać należy, że obowiązkiem powodów było wykazanie w niniejszym postępowaniu roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie co do wysokości. Co więcej powodowie jako profesjonalni pełnomocnicy mieli tego świadomość. Chybiony jest pogląd apelującego zawarty w piśmie z dnia 18 maja 2015 roku (strona 4), iż powyższy pogląd Sądu Najwyższego nie określa ciężaru dowodu w niniejszej sprawie. Powoływanie się na rzekomy pełny kontekst wypowiedzi Sądu Najwyższego, odnoszący się do całokształtu wypowiedzi nie jest uzasadniony. Przede wszystkim bowiem Sąd Najwyższy wyraził pogląd ogólny dotyczący ciężaru dowodu przy rozpoznawaniu sporu na gruncie stosunku podstawowego. Ma on wprost zastosowanie w niniejszej sprawie, skoro wobec ustalenia, że powodowie nabywając weksel nie dołożyli należytej staranności i działali świadomie na szkodę dłużnika, powodom nie przysługuje ochrona przewidziana dla nabywcy weksla w art. 10 i 17 ustawy.

Wskazać należy, że wnioski dowodowe powodów złożone w toku postępowania apelacyjnego należało uznać za spóźnione zgodnie z art. 381 k.p.c. Wnioski złożone w piśmie z dnia 23 października 2012 roku – uzupełnienie apelacji zostały uznane za spóźnione przez Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 14 czerwca 2013 roku (vide str. 13 uzasadnienia – k – 272), zaś wnioski złożone w piśmie z dnia 18 maja 2015 roku (k – 250 i nast.) zostały oddalone jako spóźnione postanowieniem z dnia 20 maja 2015 roku wydanym na rozprawie. Zgodnie z art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później. Przy czym zaznaczyć, że ugruntowane orzecznictwo w tym zakresie wskazuje, że za potrzebę powołania się na nowe dowody nie może być uważany fakt przegrania sporu. Wbrew twierdzeniom powodów mieli oni możliwość złożenia stosownych wniosków dowodowych (w szczególności dowodów z przesłuchania świadków) przed Sądem pierwszej instancji. Z zeznań powoda T. O. (k – 117) i prawidłowych w tym względzie ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że zapoznał się z dokumentami stanowiącymi podstawę roszczeń (...) Sp. z o.o. wobec pozwanej, a zatem dowody te były znane stronie powodowej. W konsekwencji miała ona

możliwość powołania się na nie przed sądem pierwszej instancji. Okoliczność, że powodowie nie dysponowali fizycznie dokumentami nie wyłączała powołania tych dowodów, skoro były one w posiadaniu (...) Sp. z o.o.

Powodowie w toku postępowania skoncentrowali się na negowaniu swego obowiązku wykazywania i wskazywania co składa się na sumę wekslową. Pomimo, że jak wskazał Sąd Najwyższy mieli świadomość ciężaru dowodu w niniejszej sprawie. W konsekwencji wobec braku jakiegokolwiek aktywności strony powodowej w wykazaniu zasadności sumy wekslowej należy uznać, że powodowie nie wykazali dochodzonego roszczenia (art. 6 k.c.). Samo przedstawienie weksla i powołanie się na jego treść nie wystarcza do wykazania roszczenia.

W konsekwencji Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy oddalił powództwo w niniejszej sprawie, zaś zarzuty powodów przedstawione w apelacji należy uznać za bezzasadne. Odnosząc się do kwestii oceny dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy należy podzielić stanowisko, że zeznania świadków w niniejszej sprawie miały charakter ogólny. Przy czym ta ogólność jest usprawiedliwiona brakiem skonkretyzowania sporu przez powodów. Chybione są natomiast zarzuty, że pozwana wiedziała co składa się na sumę wekslową. Z zeznań pozwanej (k – 119 – 121) wynika, że przedstawiono jej zarzuty fałszowania dokumentów oraz sfalszowane dokumenty, niemniej jednak nie sposób z tych zeznań wyprowadzić wniosku, że pozwana wiedziała w jaki sposób wyliczono sumę wekslową, na tyle by móc prowadzić postępowanie sądowe i zwalczać weksel będący jego podstawą.

Wobec braku wykazania roszczenia przez powodów zbędne było rozważanie podnoszonych przez pozwanych zarzutów naruszenia art. 5 k.c.

Z tych to względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację powodów oddalił.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego uzasadnia art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Ostatecznie postępowanie apelacyjne wygrali pozwani, co uzasadnia zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego. Przy czym na koszty postępowania kasacyjnego oprócz wynagrodzenia pełnomocnika składają się również koszty dojazdu do Sądu Najwyższego, wskazane przez pełnomocnika w wymiarze 1000 km po 0,8358 zł za 1 km. Wskazana odległość jest bowiem poniżej najkrótszej trasy łączącej S. i W.. Wynagrodzenie pełnomocnika pozwanych Sąd ustalił na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (za postępowanie apelacyjne w kwocie 1 800,- zł) oraz na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia (za postępowanie kasacyjne w kwocie 2 700,- zł).

SSR (del.) Tomasz Cegłowski SSO Tomasz Szaj SSO Sławomir Krajewski